

/ В. В. Вишнівський, М. П. Гніденко, Г. І. Гайдур, О. О. Ільїн. – Київ : ДУТ, 2014. – 140 с.

5. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Г. М. Мешко. – К. : Академвидав, 2010. – 200 с. – (Серія «Альма-матер»). – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/16170701/pedagogika/vstup_do_pedagogichnoyi_profesiyi_-_meshko_gm61.

6. Олійник В. В. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання / [В. В. Олійник, В. Ю. Биков, В. О. Гравіт та ін.] ; за заг. ред. В. В. Олійника. – К. : Логос, 2006. – 408 с.

7. Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс] : Наказ МОН України № 466 від 25.04.13. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/print/.

8. Положення про організацію освітнього процесу за дистанційною формою навчання / за заг. ред. В. В. Олійника, М. О. Кириченка ; НАПН України ; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». – К., 2016. – 54 с.

9. Рыбакова Н. Н. Организация дистанционного обучения специалистов в последипломном образовании [Электронный ресурс] / Н. Н. Рыбакова, А. Ю. Цуканов. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-distantsionnogo-obucheniya-spetsialistov-v-poslediplomnom-obrazovanii>.

10. Соколов А. А. Дидактические основы профессиональной подготовки менеджеров в

системе непрерывного дистанционного обучения средствами интернет-технологий : дисс. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец.13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» [Электронный ресурс] / А. А. Соколов. – М., 2006. – 203 с. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/didakticheskie-osnovy-professionalnoi-podgotovki-menedzherov-v-sisteme-nepreryvnogo-distants#ixzz4VuVMU1ad>.

11. Стефаненко П. В. Теоретичні і методичні засади дистанційного навчання у вищій школі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / П. В. Стефаненко. – К., 2002. – 37 с.

12. Хмель О. В. Дидактичні умови організації дистанційного навчання студентів фізико-математичних факультетів педагогічних університетів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / О. В. Хмель. – К., 2006. – 20 с.

13. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. пособие / А. В. Хуторской. – Изд. 2-е, перераб. – М. : Высшая школа, 2007. – 639 с.

14. D'Angelo Giuseppe. From Didactics to e-Didactics / Giuseppe D'Angelo. – Napoli : Liguori, 2007. – 411 p.

Дата надходження до редакції: 19.01.2017 р.

УДК 37.013 :371.13

Ірина МАРТИНОВА,
завідувач економічного відділення
Рівненського коледжу
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
викладач вищої категорії

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГА

У статті розкрито значення та важливість застосування інноваційних педагогічних технологій як засобу розвитку творчого потенціалу педагога. Обґрунтовано переваги та недоліки впровадження інноваційних технологій у процес навчання.

Ключові слова: інновація, педагогічна технологія, інноваційна педагогічна технологія.

В статье раскрыты значение и важность применения инновационных педагогических технологий как средства развития творческого потенциала педагога. Представлены преимущества и недостатки внедрения инновационных технологий в процесс обучения.

Ключевые слова: инновация, педагогическая технология, инновационная педагогическая технология.

The article deals with the meaning and the importance of innovative educational technologies and their usage as the means for the development of creative teacher's potential. The advantages and disadvantages of introducing innovative technologies in the teaching process are proved.

Key words: innovation, educational technology, innovative educational technology.

Сучасний етап модернізації системи освіти характеризується посиленням уваги до особистості, спрямуванням зусиль педагогів на розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу. Реалізація нових векторів розвитку освіти потребує використання інноваційних педагогічних технологій, творчого пошуку нових або вдосконалення вже наявних концепцій, принципів, підходів до освіти, суттєвих змін у змісті, формах і методах навчання, виховання, управління педагогічним процесом. Таким чином, інноваційність є однією з домінуючих тенденцій розвитку особистості. З урахуванням цього нова освітня парадигма вибудовується на засадах збереження і розвитку її творчих починань, спрямованості на самовизначення, стабільно активної життєдіяльності у змінних соціальних умовах, готовності до сприймання і розв'язання нових завдань [6].

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Інноваційні технології почали досліджувати ще в кінці 50-х років ХХ ст. У вітчизняну практику термін «інновація в освіті» увійшов лише в середині 80-х років минулого століття у зв'язку з процесами перебудови радянської освітньої системи. Проблемам інноваційної діяльності в освітній сфері присвячено чимало досліджень провідних учених, зокрема Л. Ващенко, О. Козлова, Н. Артикуці, М. Поташника, О. Арламова, М. Бургіна, В. Журавльова, Н. Юсуфбекової, А. Ніколса, Г. Герасимова, Л. Ілляхіної, І. Бежа, Л. Даниленко, І. Дичківської, М. Кларіна, О. Пехоти, Л. Подимової, А. Пригожина, В. Сластьоніна, А. Хуторського та ін.

Розробкою інноваційних технологій навчання займалися А. Єршов (комп'ютерні (інформаційні) технології), А. Белкін (педагогічна технологія створення ситуацій успіху), Л. Виготський, Ж. Піаже, Ч. Темпл, Д. Стіл, К. Мередіт (технологія розвитку критичного мислення), В. Коваленко, Б. Нікітін, П. Підкасистий, М. Стронінга (ігрові технології), О. Пометун, Л. Пироженко (інтерактивні технології), К. Баханов, Д. Дьюї, В. Кіппатрик, В. Гузєєв, І. Єрмаков, О. Пехота, І. Чечель (технології проектного навчання) та ін. У наш час проблемам розробки та втілення інноваційних освітніх технологій навчання та викладання присвячені дослідження таких науковців, як В. Андрєєв, І. Дичківська, К. Колін, Н. Криворучко, І. Підласий, В. Симоненко, В. Сластьонін, В. Шапкін та ін.

Мета статті – розкрити поняття інноваційних педагогічних технологій як засобу розвитку творчого потенціалу педагога, довести їх значення та важливість їх застосування в сучасному освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу. «Не навчайте дітей так, як навчали вас, – вони народилися в інші часи...», – зазначав Конфуцій. Виходячи з цього, модернізація системи освіти передбачає введення в освітнє середовище інноваційних технологій, основою яких є цілісні моделі навчально-виховного процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення.

Сьогодні досить широко увійшов в ужиток термін «інноваційні педагогічні технології». Однак перш ніж розглянути його сутнісні ознаки, уточнимо значення понять «педагогічні технології» та «інновації».

Педагогічні технології – один зі спеціальних напрямків педагогічної науки (прикладна педагогіка), покликаний забезпечити досягнення певних

завдань, підвищувати ефективність навчально-виховного впливу, гарантувати його високий рівень. Отже, організація різних видів педагогічної діяльності передбачає використання варіативних технологій на рівні творчості та майстерності. Серед сучасних педагогічних технологій дослідники виокремлюють наступні: проблемного навчання; ігрові; диференційовані; інформаційні; особистісно зорієнтованого навчання; розвивального навчання; колективного способу навчання; розвитку критичного мислення; програмного навчання; інтерактивного навчання; модульного навчання; колективного творчого виховання; дистанційного навчання та ін. Представлене розмаїття технологій пояснюється тим, що кожен автор і виконавець упроваджує в педагогічний процес щось своє, індивідуальне [3].

Інновації (з лат. *innovatio* – оновлення, зміни) – нововведення, зміни, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях. Інновації є предметом особливої діяльності людини, яка не задоволена традиційними умовами, методами, способами і прагне не лише оновлення змісту реалізації своїх зусиль, а передусім якісно нових результатів.

Інновації в освіті – це процес створення та впровадження нових засобів (нововведень) для вирішення тих педагогічних проблем, які досі розв'язували по-іншому; відкриття нових форм, методів, способів педагогічної діяльності; творча реалізація нових теоретичних концепцій, ідей, систем навчання та виховання; сукупність нових професійних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання і навчання з позицій особистісно зорієнтованої освіти; зміни в освітній практиці тощо.

Інноваційні педагогічні технології як процес, за твердженням І. Дичківської, – це «цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів» [1].

Упровадження інновацій викликане передусім зміною ставлення до процесу навчання основних його суб'єктів, тобто тих, хто навчається, та тих, хто навчає. Та й самі форми і методи навчання з часом застарівають, а тому й потребують оновлення. Відомо, що неможливо навчитися чогось на все життя, а отже, основне завдання педагога – навчити своїх учнів думати, розуміти суть речей, осмислювати ідеї та концепції і лише на основі цього здійснювати пошук потрібної інформації, трактувати її та застосовувати в конкретних умовах, формулювати й відстоювати власну думку. Саме цьому сприяють інноваційні технології, використання яких якнайкраще допомагає співробітництву, порозумінню й доброзичливості, дає можливість реалізувати особистісно зорієнтоване навчання, виховати компетентну особистість.

Учень на занятті з використанням інноваційних технологій буде активним лише у тому випадку, якщо його не лякатиме сама атмосфера заняття, якщо буде відсутня критика з боку викладача або однолітків, а зауваження матимуть конструктивний характер і стосуватимуться насамперед результатів його діяльності. Тільки за відсутності страху перед тим новим, що пропонує педагог, учень зможе експериментувати з моделями поведінки, визначаючи свою роль у спільній роботі, обираючи і формуючи свою пози-

цію, свою точку зору, «конструюючи» свої знання.

Інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості. Специфічною особливістю інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлених ситуаціях. У зв'язку з цим надзвичайно цінною є думка українського вченого Івана Зязюна, який стверджує, що смислом і метою сучасної освіти повинна стати «людина у постійному розвитку, її духовне становлення, гармонізація її відносин із со-

бою та іншими людьми, зі світом. ... Система освіти створюється для людини, функціонує і розвивається в її інтересах, слугує повноцінному розвитку особистості та в ідеалі її призначення – щастя людини» [4].

Отже, докорінна зміна традиційного способу життя породжує нові вимоги, які спонукають людину не лише краще розуміти інших, а й світ загалом. З урахуванням цього *пріоритетними завданнями сучасної освіти є навчання навчатися, навчання працювати, навчання співіснувати, навчання жити* [3, с. 4].

Розвиток освіти завжди характеризувався своєрідним поєднанням двох важливих її рис – традиційності та інноваційності, тобто прагнення до нового. Зважаючи на це, пропонуємо порівняти традиційну педагогіку з інноваційною (див. табл.).

Таблиця

Особливості традиційної та інноваційної педагогіки

	Традиційна педагогіка	Інноваційна педагогіка
Мета	Формування знань, умінь і навичок	Розвиток особистості
Інтелектуальна характеристика	«Школа пам'яті»	«Школа розвитку»
Домінуючий тип та характер взаємовідносин	суб'єкт-об'єктний	суб'єкт-суб'єктний
Гасло педагога	«Роби, як я»	«Не нашкодь»
Коротка характеристика стилю взаємодій	авторитарність, монологічність, замкненість	демократичність, діалогічність, відкритість, рефлексивність
Форми організації навчального процесу	фронтальні, індивідуальні	групові, колективні
Методи навчання	ілюстративно-пояснювальні, інформаційні	проблемні, пошукові, евристичні, дослідницькі
Основний принцип діяльності, який засвоюється педагогами	репродуктивний, відтворювальний	продуктивний, творчий, проблемний
Формула навчання	знання – репродуктивна діяльність	проблемна діяльність – рефлексія – досягнення
Способи засвоєння	заучування, діяльність за алгоритмом	пошукова, мисленнева діяльність, рефлексія
Функції педагога	носій інформації, хранитель норм та традицій, пропагандист предметно-дисциплінарних знань	організатор, консультант, керуючий пошуковою діяльністю учнів
Позиції учня	пасивність, відсутність інтересу до навчальної діяльності, особистісного зростання	активність, наявність мотиву до самовдосконалення й інтересу до навчальної діяльності

Таким чином, якщо в традиційному навчанні основна увага акцентувалася на запам'ятовуванні й відтворенні інформації, то в нових умовах – на розвитку творчого (продуктивного) мислення учня, формуванні його комунікативних умінь та практичної підготовки до активної життєдіяльності в мінливому соціальному середовищі.

Інноваційний процес розгортається за такою логікою:

1) *виникнення* – відбувається теоретична розробка нововведення та організовується інформаційно-роз'яснювальна робота;

2) *засвоєння* – здійснюється апробація нововведення в одному або декількох навчальних закладах та діагностика результатів;

3) *насичення* – якщо результат інноваційного проекту позитивний, відбувається широке упровадження інновації в масову педагогічну практику;

4) *рутинізація* – інновація перетворюється у звичайну норму, традицію;

5) *криза* – нововведення повністю вичерпує свої можливості, а його результати можуть погіршуватися;

6) *фініш* – інновація завершує своє існування, на її зміну приходять інші нововведення.

На думку Н. Якси, інноваційну діяльність можна вважати ефективною, якщо нововведення пройшло всі стадії вищевикладеного життєвого циклу [3, с. 8].

Інноваційний потенціал педагога – це сукупність соціокультурних і творчих характеристик його особистості, що передбачає готовність удосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність (Д. Мазоха, Н. Опанасенко). Наявність інноваційного потенціалу педагога визначають такі чинники: творча здатність генерувати нові ідеї; високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина і різнобічність інтересів; відкритість особистості педагога до нового і сприйняття різних ідей, думок, поглядів, концепцій, що базується на толерантності особистості, гнучкості та широті мислення [3, с. 13].

Виходячи з цього, виокремлюють такі критерії *готовності педагога до інноваційної педагогічної діяльності*:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності;
- впевненість у тому, що зусилля, спрямовані на нововведення, принесуть позитивний результат;
- узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- органічність поєднання інноваційної діяльності, особистої, фахової та педагогічної культури;
- рівень психолого-педагогічної та методичної готовності до інноваційної діяльності;
- позитивне сприйняття, переосмислення минулого досвіду та його долучення до розробки інновацій.

Актуальними на сьогодні є такі інноваційні педагогічні технології, які варто застосовувати у ході навчання:

- *педагогічна технологія критичного мислення* – допомагає сформувати власну точку зору, навчити впевнено вести дискусію та приймати виважені рішення, самостійно здобувати знання, вчитися відкрито спілкуватися, логічно мислити та аргументувати;
- *технологія навчання як дослідження* – дає можливість прищепити навички дослідницької роботи, сформувати активну, творчу особистість;
- *інтегральна педагогічна технологія* – створює оптимальні умови для розвитку та самореалізації особистості шляхом формування цілісних знань про об'єкт, що вивчається;
- *технологія розвивального навчання* – формує здатність до самовдосконалення, активного, самостійного творчого мислення, навчання;
- *технологія формування творчої особистості* – має на меті прищепити особистості навички самостійно керувати своєю пізнавальною активністю, приймати неординарні рішення, свідомо обирати свою життєву позицію, генерувати оригінальні ідеї;
- *технологія особистісно зорієнтованого навчання* – сприяє можливості проявляти самостійність

мислення, незалежність, здатність до власного вибору;

- *проектна технологія* – покликана стимулювати інтерес до набуття нових знань та використання їх у конкретній практичній діяльності;

- *технологія диференційованого навчання* – формує вміння вчитися, потребу в самоосвіті, бажання генерувати ідеї, шукати альтернативні розв'язання стандартних та проблемних ситуацій;

- *технологія гуманістичного навчання* – спрямована на виховання свідомих громадян, патріотів, освічених, творчих особистостей, становлення їх фізичного й морального здоров'я, забезпечення пріоритетності розвитку людини на засадах гуманізації та демократизації освітніх процесів;

- *технологія модульно-розвиваючого навчання* – сприяє формуванню самоосвітньої компетентності особистості;

- *технологія групового навчання* – допомагає формуванню внутрішньої мотивації студентів до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації, комунікативних якостей, активізує розумову діяльність;

- *технологія індивідуалізації процесу навчання* – забезпечує максимальну продуктивність роботи в наявній системі організації навчання.

Таким чином, особливо актуальним у даному випадку є інтерактивне навчання, завдяки якому студенти мають можливість обмінюватися думками, ідеями, пропозиціями, а викладач при цьому перетворюється на організатора й помічника в спільній діяльності, діловій співпраці, творчому пошуку, створює на занятті атмосферу широкості та поваги. Під час інтерактивного навчання освітній процес організовується таким чином, що практично всі учні або студенти долучаються до процесу пізнання, отримуючи при цьому можливість рефлексувати з приводу того, що вони думають.

Однак упровадження інноваційних технологій нерідко наштовхується на різні перешкоди: організаційні (протидія керівних органів); методичні (брак методичного забезпечення); матеріально-технічні (рівень заробітної плати, відсутність техніки); психологічні (невміння реалізувати інновації).

Зважаючи на це, розрізняють такі категорії педагогів стосовно ставлення до інновацій:

1. *Педагоги-новатори* – першими сприймають все нове, не бояться впроваджувати його в життя.
2. *Педагоги-експериментатори* – здійснюють практичну перевірку цінності інновацій у школі, вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем задля позитивного результату.
3. *Педагоги-винахідники*, які приходять до нового в результаті власних пошуків.
4. *Помірковані педагоги* – дотримуються правила «золотої середини» і не сприймають нового до того часу, поки його не випробує на собі більшість колег.
5. *Педагоги-майстри*, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи.
6. *Педагоги, які більше сумніваються, ніж вірять у нове* – зазвичай орієнтуються на традиційні технології, нове сприймають лише за умови позитивної думки більшості колег.
7. *Педагоги-прихильники традиційних технологій* – відзначаються консерватизмом та відкидають усе нове.

Висновки. Інноваційна діяльність є досить специфічною і складною, а отже, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Упровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, якого сьогодні ще називають педагогом інноваційного спрямування. Основна мета його діяльності – застосування сучасних інноваційно-педагогічних технологій, що дозволяє створити ефективну систему навчання учнів, сприяє створенню ситуацій успіху, індивідуалізації навчальної діяльності та активізації пізнавальної діяльності, мотивації до навчання, високій результативності, забезпечує психологічний комфорт і вільний вибір, розвиває креативне та критичне мислення.

Український педагог В. Сухомлинський стверджував: «Перетворення наукових істин у живий досвід творчої праці – це найскладніша сфера дотикання науки до практики. Зроблене вченим відкриття, коли воно оживає в людських взаємовідносинах у живому пориві думок та емоцій, постає перед учителем як складне завдання, розв'язати яке можна багатьма способами... У виборі способу, втіленні теоретичних істин у живі людські думки й емоції саме і полягає творча праця вчителя».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Дудко Л. А. Роль інноваційних педагогічних технологій у становленні конкурентоспроможних спеціалістів / Л. А. Дудко // Мультиверсум : філософський альманах. – К. : Центр культури. – 2004. – № 39. – С. 1–4.
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х. : ВГ «Основа», 2009. – 176 с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).

4. Зязюн І. А. Концептуальні засади теорії освіти в Україні / І. А. Зязюн // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2000. – № 1.

5. Інновації в освіті та впровадження їх у школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://micholayivska.dnepredu.com/uk/site/innovatsiyi-v-osviti-ta-vp.html>. – Назва з екрана.

6. Кінінєєва Т. Упровадження сучасних освітніх технологій у навчально-виховний процес як умова інноваційного розвитку закладу освіти [Електронний ресурс] / Т. Кінінєєва, О. Плотнікова. – Режим доступу : <http://pedvistavka.at.ua/>. – Назва з екрана.

7. Сушенцева Л. Інноваційні педагогічні технології у процесі підготовки майбутнього професійно мобільного педагога професійного навчання у вищому навчальному закладі (теоретичний аспект) [Електронний ресурс] / Л. Сушенцева // Матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайн-інтернет-конференції «Проблеми та інновації в природничій, технологічній та професійній освіті» (Кіровоград, 20–23 квітня 2016 р., секція 2). – Режим доступу : <http://www.kspu.kr.ua/>. – Назва з екрана.

8. Шило С. І. Удосконалення навчально-виховного процесу на основі впровадження інноваційних технологій як засіб розвитку творчої особистості учасників педагогічного процесу [Електронний ресурс] / С. І. Шило, Т. В. Савченко. – Запоріжжя, 2014. – 30 с. – Режим доступу : <http://virtkafedra.ucoz.ua/imidg/shilo.pdf>. – Назва з екрана.

9. Шоробура І. М. Від творчого пошуку до педагогічних інновацій : навч. посіб. / І. М. Шоробура, А. А. Григор'єва ; Хмельниц. гуманіт.-пед. акад. – Хмельницький : Вид-во ХГПА, 2011. – С. 46–74.

Дата надходження до редакції: 16.01.2017 р.

УДК 37.013:37.017:37.03

Ірина МАРЧУК,
завідувач лабораторії освітніх технологій
Рівненського ОШПО

КОМПЕТЕНТІСНО ЗОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті обґрунтовано важливість реалізації компетентнісного підходу в освіті. Висвітлено теоретичні та методологічні засади застосування компетентнісно зорієнтованих технологій розвитку особистості в навчально-виховному процесі школи.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетентність, освітня технологія, технологія розвитку особистості.

В статті обґрунтовано важливість реалізації компетентнісного підходу в освіті.

ценны теоретические и методологические основы применения компетентностно ориентированных технологий развития личности в учебно-воспитательном процессе школы.

Ключевые слова: компетентностный подход, компетентность, образовательная технология, технология развития личности.

In the article grounded the importance of implementation of competence approach in education; highlights the theoretical and methodological principles